

*Olje- og energidepartementet
Pr høringsportal*

15.9.2020
Deres ref.: 20/1081

Høring fra Olje- og energidepartementet av vedtatt EU-regelverk for elektrisitetsmarkedet (Ren energi-pakken)

1 Innledning

Samfunnsbedriftene Energi organiserer i overkant av 100 energiselskap. De fleste innen distribusjon og salg av kraft. Europeisk integrasjon av energimarkedene vil derfor ha stor betydning for våre medlemmer som i utgangspunktet stiller seg positive til nødvendige tilpasninger for å videreutvikle og styrke samhandling i og mellom markeder.

Vi ønsker derfor velkommen en europeisk politikk som øker verdien av vannkraft og styrker forsyningssikkerheten samtidig som det fokuseres på viktige utfordringer knyttet til dekarbonisering, desentrale løsninger og digitalisering.

«Ren-energi-pakken» ble vedtatt i EU i 2019, og omtales som den fjerde energimarkedspakken. De senere årene ser vi at EU har hatt høy aktivitet på regelverksutvikling knyttet til harmonisering og utvikling av et europeisk kraftmarked. Denne høringen bygger videre på tidligere regulatoriske endringer, herunder en direkte oppfølging av «vinterpakken». Pakken er et verktøy for en bærekraftig vekststrategi som tar utgangspunkt i EUs klima- og miljøpolitikk med mål om å bli verdens første klimanøytrale kontinent innen 2050. Pakken som nå er sendt på høring er allerede gjeldende regelverk for EU og vi forstår det slik at problemstillingen som er gjenstand for høring er todelt:

- Hvorvidt er dette et EØS-relevant regelverk som Norge under EØS-avtalen er pliktig å implementere i norsk rett.
- Hvordan skal regelverket implementeres, gitt at det er EØS-relevant.

Dermed er dette i liten grad en vurdering av hvorvidt regelverket er hensiktsmessig eller bør endres, gitt at dette er EØS-relevant. Dette avdekker svakheten ved at EUs energiregelverk blir vedtatt i organer utenfor norsk kontroll. Det stiller særlige krav til norske myndigheter for å sikre dialog med – og indirekte innflytelse av norske interesser i forkant av EU beslutninger. Samtidig krever det at norsk myndigheter har en klar bevissthet med hensyn til EØS-relevansen av beslutninger.

Denne høringen viser hvor viktig det er at norske myndigheter får på plass en bedre dialog og prosess knyttet til EUs beslutninger. Her fremlegges kun engelskspråklige forordninger og direktiv vedtatt av EU. Departementet har ikke utarbeidet følgeskriv eller høringsnotat som eksempelvis oversetter tekst, redegjør for innhold, beskriver forventede konsekvenser eller endringer i norsk energirett eller politiske beslutningsprosesser, avklarer EØS-relevans eller eventuelle spørsmål knyttet til Grunnloven.

I beste fall gjør departementets mangelfulle høringsforberedelse saken uoversiktlig og vanskelig tilgjengelig for parter som ikke har EU-rett og energipolitikk som sitt spesialområde. I verste fall hindres eller forsinkes en viktig demokratisk debatt da aktører verken får tidlig eller tilstrekkelig innsyn og forståelse av det som skjer.

Samfunnsbedriftene Energi forventer derfor at Olje- og energidepartementet snarest, og som et minimum:

1. Vurderer å trekke høringssaken for deretter fremlegge denne med bedre saksgrunnlag og høringstekst i norsk språkdrakt. Dette inkluderer konkretisering av høringsspørsmålene og redegjørelse for videre forventet saksgang og politisk behandling.
2. Avklarer norske myndigheters syn på EØS-relevansen for de ulike forordningene og direktivet.

Dette gjelder særlig relevansen knyttet til forordning om beredskap i elektrisitetssektoren. Etter det vi forstår er dette et nytt, første steg inn i et område som til nå har vært gjenstand for full norsk suverenitet.

3. Redegjør for hvilke områder norske myndigheter forventer vil bli berørt av de nye forordningene og direktivet.

I tillegg mener vi det er kritisk at norske myndigheter nå etablerer prosesser som på et tidlig tidspunkt sikrer og koordinerer norske interessers synspunkter inn i EUs regulatoriske prosesser.

Samfunnsbedriftene ønsker å bidra konstruktivt til at departementet får gode prosesser i forhold til europeisk regelverksutforming. Våre medlemmer blir direkte berørt av lovverket, og de vil gjerne bidra med sin kunnskap. Vi imøteser derfor god dialog og faglige forum for gjensidig utveksling av kunnskap og erfaringer som er nyttig for at vi får gode EØS-prosesser med mest mulig optimalt regelverk for norske aktører. Siden mer lovgiving og forskriftsarbeid med dette regelverket flyttes til EUs organer imøteser vi en egen vurdering fra myndighetene om hvordan hele den norske energisektoren på et tidlig tidspunkt kan kobles på og koordineres for å sikre en god og tidlig dialog rundt norsk påvirkning på EUs arbeid.

2 Nærmere om EØS-prosessen

De fire lovtekstene som skal vurderes implementert i norsk regelverk er:

- Forordning om beredskap i elektrisitetssektoren,
- Revidert ACER-forordning,
- Revidert elektrisitetsforordning og
- Revidert elmarkedsdirektiv.

Som nevnt over er det en svakhet at det ikke følger et oppsummeringsnotat på norsk sammen med høringsbrevet. En grundig behandling krever derfor innsikt og forståelse i EU-rett, så vel som rettssituasjonen i Norge på energifeltet. Profesjonelle aktører i energimarkedet kan kanskje forventes detaljkunnskap om dette, men svært mange aktører uten denne bakgrunnskunnskapen vil også ha interesse av høringen. NAV-saken og behandlingen av tredje energimarkedspakke har i praksis vist betydningen av grundig og forståelig informasjon knyttet til EUs regelverk på et tidlig tidspunkt. Lærdommen av denne behandling er at norske myndigheter i langt større grad må bidra med klargjørende informasjon om regelverket som legges ut i høringsprosesser, så vel som selv å sette fokus på relevante problemstillinger i Norge som del av høringen.

Til prosessen:

- Vi merker oss at lovtekstene er merket EØS-relevante fra EUs side. Vi stiller spørsmål til om norske myndigheter deler dette synet fullt ut i det engelsk tekst er sendt ut uten ytterligere kommentar. I så tilfelle forventer vi at dette klargjøres og utdypes i en grundig vurdering av EØS-relevansen fra myndighetenes side før tekstene skal implementeres.
- Erfaringen fra behandlingen av tredje energimarkedspakken medfører at det kan forventes at det igjen oppstår en debatt om suverenitet og grunnloven, særlig i forbindelse med ACER. Dette kan ikke komme som en overraskelse for departementet, og likevel er ikke spørsmålet nærmere behandlet før høringen sendes ut. Det mener vi er uheldig og det burde være unødvendig at høringsorganer og organisasjoner må utrede dette spørsmålet på eget initiativ, slik Norsk Klimastiftelse har gjennomført i en rapport skrevet av professor Henrik Bjørnebye (2020).
- Slik vi forstår Bjørnebye er regelverket i all hovedsak i samsvar med de prinsipielle vurderingene som ble gjort i forbindelse med implementeringen av tredje energimarkedspakke. En klarhet i dette spørsmålet vil imidlertid være viktig for å hindre en like lang og krevende prosess for implementering denne gangen. Norske energiselskaper er avhengig av et forutsigbart regelverk, og lange prosesser skaper usikkerhet. Likeledes vil det være viktig at norske myndigheter raskt avklarer tilpasningstekster ved behov der EU-regelverket eventuelt bryter med kompromissene på Stortinget i forbindelse med tredje energimarkedspakke.

Til innholdet:

- Samfunnsbedriftene stiller spørsmål til hvorvidt regelendringene for beredskap og forsyningssikkerhet utfordrer eller kan utfordre eksisterende ordninger og lokale prioriteringer i kritiske situasjoner. Dette bør avklares nærmere og har ellers potensiale til å bli et vanskelig tema når dette skal implementeres.
- EU er i ferd med å skaffe seg større myndighet innen beredskap og forsyningssikkerhet, med foreliggende forordning. Vi stiller spørsmål til om dette er helt eller delvis EØS-relevant.
- Det er viktig at departementet vurderer EØS-relevansen og konsekvensene av dette regelverket, da vi forstår det slik at det kan påvirke norsk forsyningssikkerhet. Beredskap og forsyningssikkerhet har tradisjonelt vært et nasjonalt anliggende, men her går EU lenger i å skaffe seg myndighet på dette området. Selv om det i utgangspunktet er snakk om mer forpliktende planlegging, er det et skritt nærmere en større europeisk kontroll over felles forsyningssikkerhet. Det bør derfor argumenteres fra departementets side hva slags konsekvenser det vil ha for norsk forsyningssikkerhet dersom dette regelverket blir vurdert som EØS-relevant.

3 Til de enkelte elementer i høringen

Beredskap i elektrisitetssektoren

Formålet med forordningen er å sørge for samarbeid mellom medlemslandene for å forebygge og håndtere elektrisitetskriser.

Viktige endringer:

- Forordningen pålegger medlemslandene å utarbeide beredskapsplaner for å være forberedt på, og kunne håndtere, nasjonale og grensekryssende kriser. Beredskapsplanene skal utarbeides med utgangspunkt i krisescenarioer som identifiseres etter en metode som skal utvikles av ENTSO-E (organisasjonen for landenes systemansvarlige, som Statnett). Planene skal inneholde både nasjonale og regionale, koordinerte tiltak.
- Virkemidlene i planene skal følge reglene for det indre elektrisitetsmarkedet og om systemdrift. Virkemidler som ikke er markedsbaserte skal begrenses. Myndighetene i regionen skal bli enige om ulike regionale virkemidler for å sikre at krisesituasjoner med grensekryssende virkninger håndteres på en god måte.
- Det er også bestemmelser om tidlig varsling og informasjonsdeling i forbindelse med en mulig elektrisitetskrisen. I en krise skal medlemslandene samarbeide for å håndtere krisen, med et mål om å sørge for at elektrisiteten leveres der behovet er størst.

Vurdering

Politisk prioritering i krisesituasjoner er en viktig del av norsk kraftberedskap. Virkemidlene er her ikke bare markedsbaserte, men baserer seg på rasjonering av ulike aktører etter en politisk vurdering. Det er flere grunner til at det kan være uheldig å basere seg på en større grad av felles markedsbaserte løsninger i beredskapssammenheng, heller enn vurderinger basert på nasjonale sikkerhetshensyn.

Beredskap og forsyningssikkerhet har tidligere ikke vært en fullt integrert del av EØS-regelverket. Tidligere lovgivning som dette bygger på kan tolkes mer som rapporteringskrav knyttet til det indre markedet. Her stiller vi imidlertid spørsmål til om dette er mer inngripende med rapporteringskrav knyttet til felles beredskap mellom europeiske land.

Vi anser det derfor som viktig at departementet vurderer EØS-relevansen grundig, og at det blir utredet hva slags konsekvenser forordningen vil få for forsyningssikkerheten. Det må også avklares hva det betyr for norsk forsyningssikkerhet dersom Acer eller ENTSO-E skal avgjøre regionale beredskapsplaner ved uenighet.

Revidert ACER-forordning

Forordningen inngår i revisjonen av den tredje energimarkedspakken fra 2009, og regulerer opprettelsen av ACER, dets organisering, oppgaver, kompetanse og finansiering. Bakgrunnen for opprettelsen av ACER var behovet for et sterkere samarbeid mellom reguleringsmyndighetene i Europa. Byrået skal fortsatt ha en rådgivende rolle og gi anbefalinger. ACER skal gi retningslinjer for utviklingen av utfyllende regelverk om grensekryssende handel med elektrisitet og naturgass. Byråets kompetanse til å fatte vedtak på angitte områder der nasjonale reguleringsmyndigheter ikke kommer til enighet videreføres

Viktige endringer

- Forslag fra TSO'ene og kraftbørsene om vilkår, betingelser og metoder av betydning for grensekryssende handel skal sendes til ACER for godkjenning, jf. artikkel 5 nr. 2. Hvis saken er av regional karakter, dvs. berører flere medlemsland, foreslås det at en undergruppe av det regulatoriske styret i ACER forbereder saken, jf. artikkel 7.

- ACER skal ha oppsyn med felles regionale driftssentraler. Dette er en ny form for samarbeid mellom TSO'ene i en region. ACER skal bl.a. kunne innhente informasjon fra slike driftssentraler og gi råd og anbefalinger, jf. artikkel 8
- Nasjonale reguleringsmyndigheter etablerer regionale grupper for å gi koordinerte vurderinger, anbefalinger og vedtak. Ett lands reguleringsmyndighet skal utpekes som kontaktpunkt og koordinator, jf. artikkel 7.
- Nye oppgaver knyttet til analyser av produksjonskapasitet og beredskap. ACER skal godkjenne nærmere angitte metoder, beregninger og tekniske spesifikasjoner som utarbeides av TSO'ene gjennom ENTSO-E, jf. artikkel 10.
- ACER skal ha oppsyn med hvordan kraftbørsene utøver funksjonene sine etter forordning 1225/2005 (CACM), jf. artikkel 9.
- ACER har oppgaver knyttet til prosjekter for ny grensekryssende infrastruktur i samsvar med forordning 347/2013 om trans-europeisk infrastruktur for energi, jf. artikkel 12.
- ACER skal ha oppsyn med energimarkedene i samsvar med forordning 1227/2011 om integritet og gjennomsiktighet i energimarkedene (REMIT), jf. artikkel 13.
- Mer generelt skal ACER ha oppsyn med energimarkedene, herunder etterlevelse av forbrukerrettigheter, hindre for grensekryssende handel, statlige tiltak som motvirker reelle priser og medlemslandenes innsats knyttet til forsyningssikkerhet, jf. artikkel 16.
- I kapittel 2 samles bestemmelser om organiseringen av ACER. Regulatorstyret skal kunne fatte vedtak med simpelt flertall, og ikke som i dag med to tredjedels flertall, jf. artikkel 23. Det er foreslått en ny bestemmelse om arbeidsgrupper som skal bestå av eksperter fra ACER, nasjonale reguleringsmyndigheter og Kommisjonen, jf. artikkel 30.

Vurdering

Dette kan bli en krevende forordning å ta inn i norsk lov. Erfaringen fra sist runde med implementeringen av tredje energimarkedspakke var at det ble en politisk debatt om forholdet til grunnloven. Dette var krevende, men også en nyttig klargjøring av grunnlovsspørsmålet.

Der ACER har fått mer myndighet, handler det om videreutvikling av det felles europeiske kraftmarkedet, og ikke norsk ressursutnyttelse eller kraftoverføring til utlandet. ACER har dermed ikke fått vesentlig nye større oppgaver i forhold til det som ble innlemmet i tredje energimarkedspakke. Det er fortsatt slik at det er departementet som gir konsesjoner til kraftproduksjon og mellomlandsforbindelser. Organets fremste oppgave er å være et rådgivende organ for EU-kommisjonen.

Basert på det overstående er det etter vårt syn er det ikke så store prinsipielle endringer i den reviderte forordningen at det er nødvendig å vurdere om dette er grunnlovsstridig på nytt. Vi kan likevel ikke ta for gitt at alle vil være enige i denne vurderingen. Det er derfor en svakhet at departementet ikke tydeligere har fått dette vurdert i forbindelse med denne høringen. Uten dette vil vi måtte støtte oss på vurderinger gjort av Henrik Bjørnebye, på oppdrag fra Norsk Klimastiftelse (2020). Denne viser at det kan anføres argumenter mot vårt syn, og vi vil på generelt grunnlag si

at en privat utredning av denne karakteren lettere vil kunne bestrides enn departementets egen vurdering.

Dersom departementet kan klargjøre at det prinsipielle standpunkt i denne saken er tatt, kan vi legge til grunn at regelverket ikke endrer forutsetningene. Det innebærer norsk deltagelse i ACER, uten stemmerett, og at vi kan delta i arbeidsgrupper i ACER. I den grad det skal legges til tilpasningstekst bør Stortingets merknader fra behandlingen av tredje energimarkedspakke tas til vurdering, som setter noen forutsetninger blant annet for ACER.

ACER vil få en noe større rolle knyttet til oppsyn av beredskap og forsyningssikkerhet. Som beskrevet tidligere kan dette påvirke nasjonale vurderinger av forsyningssikkerhet. Det må det derfor vurderes i hvilken grad det felles beredskapsarbeidet påvirker norsk forsyningssikkerhet, og om dette arbeidet er EØS-relevant.

I den grad avgjørelser i ACER skal skje med simpelt heller enn to tredjedels flertall mener vi at departementet må vurdere hva slags konsekvenser dette kan få for norske interesser, og i hvilken grad dette påvirker spørsmålet om suverenitetsavståelse.

Revidert elektrisitetsforordning

Forslaget til endret forordning inneholder regler for kraftmarkedet, nettilgang og flaskehalshåndtering, prinsipper for vurdering av ressursdekning og kapasitetsmekanismer. Den har i tillegg bestemmelser om det europeiske nettverket av transmisjonssystemoperatører for elektrisitet (ENTSO-E), regionale koordineringssentre (RCC, tidligere regionale sikkerhetskoordinatører, RSC), transmisjonssystemoperatører (TSO), en enhet for europeiske distribusjonssystemoperatører (europeisk enhet for DSOer) samt nettkoder og retningslinjer. Forslaget til endret forordning viderefører prinsippene i gjeldende forordning, men har også nye presiseringer og bestemmelser.

Viktige endringer

- Forordningen fastsetter nærmere bestemmelser om forhold av betydning for grensekryssende handel med elektrisitet. Målsettingen er å fastsette de viktigste prinsippene for et velfungerende integrert elektrisitetsmarked. Det innebærer at alle aktører skal ha ikke-diskriminerende tilgang til markedene, at forbrukernes rolle styrkes, at det legges til rette for etterspørselsfleksibilitet, energilagring, energieffektivisering og aggregering av distribuert etterspørsel og tilbud av elektrisitet, samt at markedsintegrering og markedsbasert godtgjørelse for fornybare energikilder bidrar til avkarbonisering av økonomien. Videre er det et mål om å legge til rette for velfungerende og transparent engrosmarked for elektrisitet som bidrar til bedre forsyningssikkerhet.
- Forordningen fastsetter også prinsipper for handelsregler for markeder innenfor ulike tidsrammer (balanse-, intradag-, day-ahead og terminmarkeder), inkludert markedsbaserte prinsipper for prisdannelsen. Prinsippet om balanseansvar blir klargjort og forordningen gir et rammeverk for mer markedsbaserte regler for spesialregulering og etterspørselsfleksibilitet.
- Det fastsettes prosesser for hvordan strukturelle flaskehalser skal håndteres, enten gjennom en endring av budområdeinndelingen eller en tiltaksplan.

- Videre fastsettes det regler og prinsipper for kapasitetstildeling og flaskehalsbehandling som blant annet sier at import og eksport av elektrisitet ikke skal begrenses av nasjonale aktørers interesser, og at det skal tildeles et visst nivå kapasitet.
- Forordningen endrer noen av prinsippene for transmisjons- og distribusjonstariffer. Blant annet skal tariffene gi insentiver til TSOer og DSOer til å øke effektiviteten, fremme markedsintegrering og forsyningssikkerhet, samt støtte investeringer.
- Reglene for hva flaskehalsinntekter kan brukes til endres noe, men bestemmelsen om at flaskehalsinntekter kan benyttes til å redusere tariffer er videreført.
- Nye prinsipper for å vurdere og håndtere ressursdekning på en koordinert måte. Forordningen klargjør også hvordan, og under hvilke forhold, kapasitetsmekanismer kan innføres på en måte som er forenlig med markedet. Blant annet skal kapasitetsmekanismen etterleve statsstøttereguleringen og naboland skal konsulteres. Det fastsettes også prinsipper for hvordan kapasitetsmekanismer skal utformes, herunder regler for deltakelse av kapasitet som ligger i et annet medlemsland og for bruk av overføringsforbindelser.
- I stor grad videreføres bestemmelsene om ENTSO-Es oppgaver og plikter, og inkluderer bestemmelser om ENTSO-Es nye oppgaver blant annet knyttet til RCC, metodeutvikling for vurderinger av ressursdekning og samarbeid med den nye enheten for europeiske DSOer.
- Med hensyn til systemdrift skal alle TSOer etablere RCCer som får flere nye oppgaver sammenlignet med hva de eksisterende regionale sikkerhetskoordinatorene (RSCene) har. For to av oppgavene kan RCCene vedta koordinerte beslutninger (coordinated actions) ovenfor TSOene, og for de resterende oppgavene fatter RCCene anbefalinger til TSOene. Beslutningene må følges med mindre det fører til at definerte driftssikkerhetsgrenser blir brutt. Forordningen definerer RCCenes oppdrag, og sørger for kriterier og en prosedyre for å definere systemdriftsregioner som omfattes av hver RCC.
- Det etableres en enhet for europeiske DSOer for å fremme det interne markedet, optimal drift og koordinering av distribusjons- og transmisjonssystemer. DSOer som ønsker å delta i enheten for europeiske DSOer skal ha rett til å bli registrerte medlemmer. Forordningen definerer en prosedyre for å etablere enheten og dens oppgaver. Det fastsettes også detaljerte regler for samarbeidet mellom DSOer og TSOer når det kommer til planlegging og drift av nettet.

Vurdering

Dette er en forordning, som begrenser norsk handlingsrom. Det er en uansett viktig at Norge søker markedsløsninger som fremmer fleksibilitet. Et velfungerende europeisk energimarked viktig for å oppnå våre målsetninger om å fremme dekarbonisering, desentrale løsninger og digitalisering.

Norske myndigheter bør legge til rette for at arbeidet i DSO-organisasjonen er åpent og tilgjengelig for flere norske aktører, og bidra med informasjon og erfaringsseminarer. Bransjeorganisasjonene kan bidra inn i dette arbeidet. Norske aktører må bli representert i DSO-organisasjonen på lik linje med andre EU-aktører. DSO-organisasjon må ha en balansert representasjon og påvirkningsmulighet for flere aktører. Siden mer lovgiving og forskriftsarbeid med dette flyttes til EUs organer imøteser vi en egen vurdering fra myndighetene om hvordan hele energisektoren kan kobles tidlig på og ha en god dialog rundt tidlig norsk påvirkning på EUs arbeid.

Tariffering er i stor grad tilpasset nasjonale og lokale forhold. Geografi, eierskap og regulering har også mye å si for hvordan tariffene er utformet, og vi må i fortsettelsen ha en nasjonal tariffstruktur som ser på incentiver for god drift av nettet og differensiering av ulike kundegrupper.

Myndighetene bør arbeide for vi kan videreføre dagens regulerkraftmarked. Innstramminger i dette markedet kan medføre at det blir mindre slik fleksibilitet tilgjengelig, noe som kan være uheldig for det norske kraftsystemet.

Flaskehalsinntekter til bruk for å redusere nasjonale tariffer er et viktig grunnlag for lønnsomheten av utenlandsforbindelsene. Norske myndigheter må jobbe for at dette tiltaket kan brukes for fremtiden.

Budområdene vil i større grad defineres regionalt og EU-Kommisjonen får tildelt større myndighet på dette området. Det er viktig at prinsippene om at budområder følger strukturelle flaskehalser videreføres. Dette er viktig for å få riktige prissignaler i kraftsystemet.

I den grad det blir substansielle endringer i måten prinsippene for tariffastsettelse foregår i Norge forventer vi at departementet tidlig informerer og aktiverer norske aktører slik at vi kan påvirke denne prosessen.

Revidert elmarkedsdirektiv

Direktivets mål er å skape et konkurransedyktig, forbrukerorientert og fleksibelt energimarked i EU. Ved hjelp av fordelene som følger av et integrert marked har direktivet som mål å sikre rimelige energipriser for forbrukerne, en høy grad av forsyningssikkerhet og en smidig overgang til et bærekraftig dekarbonisert energisystem.

Viktige endringer

- Det fastsettes generelle prinsipper om at medlemsland må sikre at den nasjonale lovgivningen legger til rette for et elektrisitetsmarked som er konkurransedyktig, forbrukerorientert, fleksibelt og ikke-diskriminerende. Det legges vekt på at nasjonale tiltak ikke skal hindre grensekryssende flyt, forbrukerdeltakelse eller investeringer. Videre fremheves det at leverandørpriser skal være markedsbaserte, med visse unntak for sårbare kunder, og forbrukere skal ha rett til fritt leverandørvalg.
- Det fastsettes grunnleggende regler for forbrukervern. Forbrukerne skal ha tilgang til tydelig og forståelig fakturainformasjon og et sertifisert sammenligningsverktøy for kraftavtaler. Direktivets vedlegg II inneholder minimumskrav for fakturering og fakturainformasjon. Forbrukerne skal ha rett til å velge kraftkontrakter med dynamiske priser og skal fritt kunne bytte kraftleverandør. Slike leverandørbytter skal kunne gjennomføres innen tre uker. Etter 2026 skal gjennomføring av leverandørbytter ikke ta mer enn 24 timer.
- Det legges til rette for aktive forbrukere, som kan forbruke, lagre og/eller selge egenprodusert elektrisitet, og som har mulighet til å tilby etterspørselsfleksibilitet i markedet. Det kreves at medlemsland legger til rette for at forbrukerne skal kunne inngå kontrakter om aggregering, det vil si kjøp og salg av elektrisitetstjenester. Det defineres også et rammeverk for energisamfunn, som kan delta i markedet med produksjon, distribusjon, aggregering, lagring, salg eller tjenester for energieffektivisering. Deltakelse i energisamfunn skal være frivillig for forbrukerne.

- Hver forbruker skal ha rett til en smartmåler som er utstyrt med et minimum sett av funksjoner. Direktivet fastsetter også regler for håndtering av forbruksdata.
- Det gis noen avklaringer om at forbrukeren skal ha et enkelt kontaktpunkt som blant annet skal gi all nødvendig informasjon om forbrukerens rettigheter og gjeldene regelverk. Videre skal forbrukere ha rett til en mekanisme for utenrettslig tvisteløsning. Regler om beskyttelse av sårbare kunder videreføres. Videre skal medlemsland definere kriterier for å kunne måle energifattigdom.
- Det videreføres bestemmelser knyttet til distribusjonssystemoperatører (DSO), blant annet regler knyttet til skille mellom nett og produksjon/omsetning. I tillegg klargjøres DSOenes oppgaver. DSOene skal ha incentiver til å benytte systemtjenester for å sikre fleksibilitet slik at nettet kan utvikles og driftes på en effektiv måte, herunder lokal flaskehalshåndtering. Hvert andre år skal DSOene levere en nettutviklingsplan til den nasjonale regulatoren. DSOene skal opptre på en ikke-diskriminerende måte mot aktører som eier, drifter og utvikler ladestasjoner for elbiler. DSOer kan kun eie og drive ladestasjoner for elbiler dersom en anbudsprosess viser at ingen andre aktører er interessert i å eie og drive ladestasjoner for elbiler og regulatoren har gitt sin godkjenning. Videre skal DSOene sikre at alle kvalifiserte aktører har tilgang til data på klare og like vilkår. DSOene skal ikke ha lov til å eie eller drive lagringsanlegg med mindre en anbudsprosess viser at ingen andre aktører er interessert og regulatoren har gitt sin godkjenning. I tillegg må det vises at lagringsanlegget er nødvendig for DSOene for å drive effektiv og sikre driften av distribusjonssystemet.
- Direktivet viderefører i stor grad de generelle reglene for TSOene. I tillegg klargjøres TSOenes oppgaver knyttet til systemtjenester samt nye regionale koordineringssentraler (Regional Coordination Centres – RCC). TSOene skal anskaffe systemtjenester fra markedsdeltakere for å sikre driftssikkerheten. Anskaffelsen av systemtjenester skal være transparent, ikke-diskriminerende og markedsbasert. Når TSOen utfører sine oppgaver skal den ta hensyn til RCCenes anbefalinger.
- Det videreføres regler for TSOer som omhandler eiermessig skille, uavhengig systemoperatør og uavhengig transmisjonssystemoperatør. Det fastsettes regler om TSOenes mulighet til å eie lagringsanlegg og tilby systemtjenester. TSOer skal ikke ha lov til å eie og drive lagringsanlegg eller eie eller indirekte kontrollere eiendeler som leverer systemtjenester. Unntaket er dersom ingen andre aktører har, etter en anbudsprosess, fått tillatelse av regulatoren til å eie og drive lagringsanlegg eller tilby. I tillegg må TSOen vise at slike tjenester er nødvendig for TSOen å gjennomføre sine oppgaver, og regulatoren må ha gitt sin godkjenning. ACER og Kommisjonen skal informeres dersom TSOen skal eie og drive lagringsanlegg eller tilby systemtjenester.

Vurdering

Dette er et direktiv, hvor nasjonalt handlingsrom er større. Regelverket følger i stor grad allerede etablert regelverk i Norge, vi ligger langt framme når det gjelder forbrukerrettigheter.

DSOene får en mer sentral rolle i systemet, og det legges opp til et viktig arbeid gjennom DSO-organisasjonen. Regelverket for DSOer må sørge for en stor grad av markedsnøytralitet og at de kan fungere som gode innkjøpere av tjenester. Det er positivt med markedsbaserte løsninger innen energilagring, som et alternativ til nettutbygging. Det er likevel slik at nettselskapet er en garantist for grunnleggende tjenester der det kommersielle markedet svikter. De må derfor kunne bidra til at

det blir reell konkurranse i markedet, og tilby tjenester der det ikke blir det. Det må derfor ikke bli noe forbud mot å eie lagringskapasitet eller batterier som alternativ til nettutbygging. Dette kan være svært viktig for områder med liten befolkning og lite tilbud av kommersielle aktører.

Vi stiller noen spørsmål ved rollen til aggregatorer (tredjeparter) i markedet. Dersom disse skal få en viktig rolle som tilbydere av sluttbrukerfleksibilitet er det svært viktig at markedet er fungerende. Mange steder vil det være mangelfullt tilbud av tredjeparter i markedet. Derfor må norske myndigheter sørge for at nettselskapene fortsatt kan ha en viktig rolle der det ikke er tilbydere. Samtidig bør aggregatorer gjøres ansvarlige for ubalanser i nettet, for eksempel gjennom fullt balanseansvar.

Utforming av prisportaler har vært krevende i Norge, da det er en stor variasjon i produktene som tilbys. Når direktivet nå sier noe om hvordan medlemslandenes prisportaler skal utformes, er det viktig at Norge legger opp til en god prisportal som viser sammenlignbare kontrakter. Norge må her bruke sitt handlingsrom for å få til transparente og riktige priser i portalen.

4 Avsluttende merknader

Samfunnsbedriftene Energi oversender med dette høringssvaret. Vi ber departementet raskt komme med sine vurderinger av våre anførte merknader til høringen. Spesielt mener vi departementet må:

- Vurdere å trekke høringssaken for deretter fremlegge denne med bedre saksgrunnlag og høringstekst i norsk språkdrakt.
- Avklare norske myndigheters syn på EØS-relevansen for de ulike forordningene og direktivet. Dette gjelder særlig relevansen knyttet til forordning om beredskap i elektrisitetssektoren. Etter det vi forstår er dette et nytt, første steg inn i et område som til nå har vært gjenstand for full norsk suverenitet.
- Redegjøre for hvilke områder norske myndigheter forventer vil bli berørt av nye forordninger og direktivet.

Med vennlig hilsen

Cecilie Bjelland
Direktør
Samfunnsbedriftene Energi